

Nr 339.

Av herr **Pettersson** i Södertälje, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 96, angående upprättande av praktiska ungdomsskolor.*

I Kungl. Maj:ts proposition, nr 96, angående upprättande av praktiska ungdomsskolor föreslås, att såsom chefsmyndighet för den lägre tekniska undervisningen, den lägre handelsundervisningen och undervisningen i husligt arbete sättes en yrkesskolöverstyrelse. Enligt förslaget kommer i denna överstyrelse, då denna blir fullt färdig, handeln, industrien och hantverket att representeras av var sin ordinarie ledamot, vid sidan av verkets chef överdirektören, under det att för det husliga arbetets vidkommande tillsättes en konsulent utan ordinarie anställning.

Nu måste det väl anses fastslaget, att det husliga arbetet är av den allra största samhällsliga betydelse. Samhällets beskaffenhet bestämmes ju av karaktären hos alla de många hem, som uppbygga detsamma. Men varje enskilt hems icke blott trevnad utan även ekonomi och hygien beror i främsta rummet på, att det husliga arbetet därinom är väl planlagt och rationellt utfört. Det måste därför uppenbarligen ligga stor vikt uppå, att den husmoderliga utbildningen i landet blir så rationell som möjligt.

Under sådana förhållanden är det säkerligen icke ändamålsenligt, att denna verksamhetsgren inom systemet av praktiska ungdomsskolor i yrkesskolöverstyrelsen representeras av en tjänst innehavare i mera underordnad ställning, en konsulent, som sannolikt icke får tillfälle att delta i överstyrelsens beslut. En anordning sådan som den föreslagna ger lätt anledning till den uppfattningen, att ungdomsskolorna i husligt arbete i jämförelse med övriga lärlings- och yrkesskolor äro anstalter av mindre betydelse, vilkas intressen först i andra rummet behöva tillgodoses. Det ligger i öppen dag, att en sådan uppfattning, om den vunne insteg, skulle verka hämmande på utvecklingen av detta slag av skolor.

I den kungl. propositionen uttalas, att det visserligen hade varit önskvärt att redan från början kunna giva representanten för det husliga arbetet ordinarie anställning inom yrkesskolöverstyrelsen, men att detta dock icke kunnat ske förr än närmare erfarenheter inhämtats i fråga om omfattningen och gestaltningen av de med befattningen förenade arbetsuppgifterna. Med hänsyn till den utveckling undervisningen i huslig ekonomi och sömnad redan fått inom skolor och kurser av olika slag, är det emellertid svårt att förstå, varför det beträffande denna skolgren i avvaktan på ytterligare erfarenhets vinnande skulle behöva anstå med en fastare representation. Det gäller just att vid starten av de nya skolformerna för husligt arbete taga vara på och tillgodogöra sig de erfarenhetsrön, som hittills vunnits, genom att låta en i den husliga undervisningen väl förfaren person få tillfälle att på ett effektivt sätt företräda det husliga arbetet i överstyrelsen. Tillvaratages denna undervisningsgrens intressen endast på ett mera tillfälligt och ofullständigt sätt inom den högsta ledningen, är ett sådant tillvägagångssätt ägnat att ställa denna undervisning i skev dager och minska utsikten att nå det avsedda ändamålet, som är det husliga arbetets höjande i vårt land. Vikten av att detta ändamål uppnås kan emellertid sägas ha blivit på ett flerfaldigt sätt betonat i den kungl. liga propositionen, då utom upprättandet av särskilda skolor för husligt arbete det även föreslås, att undervisning i detta ämne i viss mån skall beredas jämväl den kvinnliga ungdom, som besöker lärlingsskolor för industri och hantverk liksom de kvinnliga lärjungarna i fortsättningsskolan. De departementsakkunniga, som förberett ärendet, ha tydligen förutsatt, att det husliga arbetet skulle i överstyrelsen få en med övriga verksamhetsgrenar likvärdig representation, vilken anordning med hänsyn till den husliga undervisningens betydelse för den kvinnliga ungdomen och för samhället synes mig vara den enda fullt tillfredsställande.

Departementschefen utgår vid behandlingen av här föreliggande fråga från den förutsättningen, att konsulentskapet i husligt arbete inom yrkesskolöverstyrelsen bör kunna förenas med uppdraget att för läroverks- och folkskolöverstyrelserna vara inspektör av undervisningen i huslig ekonomi eller inspektör av undervisningen i kvinnligt handarbete eller eventuellt med båda dessa uppdrag. Jämsides härmed framhålles dock svårigheten att för konsulentbefattningens besättande finna en person, som besitter erforderlig kompetens inom det husliga arbetets båda ämnesgrenar, matlagning och kvinnlig slöjd, och såväl med hänsyn härtill som till verksamhetsrådets stora omfattning förutses behövet av att vid konsulentens sida ställa ett biträde. Det av departementschefen sålunda framställda förslaget om samarbete inom området för undervisning i husligt arbete mellan de tre överstyrelserna tycks vara

förestavat framförallt av sparsamhetsskäl, av önskan att undvika de dubbelresor och dubbelkostnader, som skulle följa därav, att den husliga undervisningen i olika skolor på samma ort eller i samma trakt inspekterades av olika personer. Med skäl kan emellertid ifrågasättas, om detta är en klok sparsamhet. Såsom förslaget nu är lagt, har uppdraget att i yrkesskolöverstyrelsen företräda det husliga arbetet, en i och för sig betydelsefull uppgift, sjunkit ner till en bisyssla. Det verksamhetsområde, som skulle tillfalla konsulenten, eventuellt biträdd av en medhjälpare, är i själva verket ofantligt. Uppgiften skulle komma att omfatta inspektion av all undervisning i husligt arbete i de praktiska ungdomsskolorna, de statsunderstödda husmodersskolorna häri inräknade, samt föredragning i yrkesskolöverstyrelsen av alla till denna undervisningsgren hörande ärenden; vidare inspektion av undervisningen i huslig ekonomi och kvinnlig slöjd vid folkskolor samt vid flick- och samskolor jämte därmed sammanhörande viss föredragningskyldighet i respektive överstyrelser. Till de svårigheter, som anhopningen av uppgifter och ärenden skulle framkalla, kommer även en annan omständighet, som gör det av Kungl. Maj:t i här omhandlade avseende föreslagna samarbetet mindre självfallet. Saken är nämligen den, att uppgiften för undervisningen i husligt arbete ställer sig i viss mån olika inom barnskolan och ungdomsskolan. I förra fallet gäller det att komma fram till en för pedagogiska syften lämplig form av undervisning i slöjd och matlagning, i senare fallet att skapa en undervisning, som tillgodoser det praktiska yrkeslivets behov. Utan att våga uttala mig mot en kombination under alla förhållanden av inspektörsuppgiften för barnskolan med samma uppgift för de praktiska ungdomsskolorna, håller jag före, att uppdraget att inom yrkesskolöverstyrelsen vara målsman för undervisningen i husligt arbete ensamt är tillräckligt maktpåliggande för att bli en persons huvuduppgift. Att arbeta fram de nu planerade lärings- och yrkesskolorna i husligt arbete, ordna deras verksamhet samt organisera och övervaka utbildningen av de för denna undervisning behövliga lärarekrafterna kräver den odelade uppmärksamheten hos en väl kvalificerad, på den husliga undervisningens område grundligt erfaren person. Såsom jag redan i annat sammanhang angivit, bör denna person för att på ett tillfredsställande sätt kunna göra den husliga undervisningens intressen gällande tillhöra yrkesskolöverstyrelsen icke såsom konsulent utan i egenskap av ordinarie ledamot.

Beträffande de avlöningsförmåner, som skola vara förbundna med den sålunda föreslagna ordinarie ledamotstjänsten, kan den i kungliga propositionen upptagna låga ersättningen för det husliga arbetets representant ingalunda anses vara tillfyllest. På sådana villkor skulle säkerligen ingen

kompetent person vara villig att åtaga sig uppgiften. Det enklaste tillvägagångssättet för avlöningsfrågans lösning vore att för ledamoten företrädande det husliga arbetet begära samma löneförmåner som för övriga ledamöter. Med hänsyn till att befattningen i fråga med allra största sannolikhet kommer att besättas med kvinnlig innehavare, vill jag emellertid stanna vid att föreslå, att avlöningen för denna ledamotstjänst lämpas efter avlöningen för övriga ledamotstjänster med användande av samma beräkningsgrunder, som komma att bestämma relationen mellan manliga och kvinnliga lärares avlöning i den vid årets riksdag väntade löneregleringen.

På grund av vad sålunda anförts, får jag hemställa,

att riksdagen ville för sin del besluta, att, i stället för den av Kungl. Maj:t i propositionen nr 96 föreslagna konsulent för husligt arbete, på yrkesskolöverstyrelsens stat skall för år 1919 uppföras en ordinarie ledamotstjänst, vars innehavare företräder husligt arbete; samt

att de med ifrågavarande tjänst förenade avlöningsförmånerna lämpas efter avlöningen för övriga ledamotstjänster inom yrkesskolöverstyrelsen, med användande av samma beräkningsgrunder, som komma att bestämma förhållandet mellan manliga och kvinnliga lärares avlöning enligt den lönereglering, som vid innevarande riksdag väntas komma att fastställas.

Stockholm den 16 mars 1918.

Jakob Pettersson.